

Prvo poglavlje

Grejs

Njujork, 1946.

Da nije bilo druge najveće greške u njenom životu, Grejs Hili nikad ne bi našla taj kofer.

U utorak ujutru u devet i dvadeset Grejs je trebalo da putuje na jug prvim od dva autobusa kojima se vozi u centar grada na posao, iz jednog pansiona u Hels kičenu do kancelarije na Louer ist sajdu, gde je radila. I *jeste* krenula na posao. Ali nije bila ni blizu kraju grada koji je navikla da zove svojim domom. Umesto toga, brzo se vozila na jug Avenijom Medison, obuzdavajući guste uvojke tako što je nisko vezala kosu, a potom skinula zeleni džemper iako je bilo hladno, kako Frenki ne bi primetio da je to isti onaj koji je nosila i prethodnog dana na poslu, i da se ne bi zapitao nešto nezamislivo: da li je uopšte išla kući.

Grejs je zastala da se pogleda u izlogu radnje s jeftinim potrepštinama. Bilo joj je žao što radnja nije otvorena pa ne može da kupi puder kako bi pokrila belege na vratu, i uzorak nekog parfema da prikrije zadah brendija od juče i divan ali pogrešan miris Markovog losiona posle brijanja, od kog ju je sa svakim udahom obuzimao stid i vrtelo joj se u glavi. U uglu je sedeo neki pijanac i ječao u snu. Uočivši njegovo sivo, beživotno bledilo, Grejs je osetila izvesnu solidarnost. Iz susedne

ulice dopirala je lupa kanti za smeće, zvuk koji je marširao u saglasju s pulsiranjem u njenoj glavi. Ceo grad Njujork izgledao joj je kao da je zelen i mamuran. Ili je možda samo ona takva.

Kroz Medison je duvao u naletu oštar februarski vetar, od kojeg su se zastave okačene na soliterima žestoko vijorile. Stare izgužvane novine plesale su duž slivnika. Začuvši zvona Crkve Svete Agnije kako oglašavaju da je pola deset, Grejs je požurila i skoro trčala, koža pod okovratnikom joj se znojila. Pred njom se ocrtavala ogromna stanica Grand central. Samo još malo pa će moći da skrene levo, u Četrdeset drugu ulicu i na Leksingtonu uhvati ekspresni autobus za centar.

Međutim, kad se približila raskrsnici sa Četrdeset trećom, videla je da je ulica blokirana. Preprečila su je troja policijska kola i ogradila je od Medisona, sprečavajući i sve ostale da prođu dalje, na jug. Grejs je isprva pomislila da je posredi saobraćajna nesreća, pošto je na drugoj strani ulice videla slupani crni studbejker kojem je ispod haube kuljala para. Odnedavno su ulice u centru više nego ikad bile zakrčene automobilima koji su se otimali za prostor s autobusima, taksijima i kamionetima za isporuku. Mada, izgleda, nije bilo drugog vozila. Na uglu su stajala usamljena bolnička kola. Bolničari nisu bili užurbani, stajali su i pušili, naslonjeni na vozilo. Grejs je prišla policajcu čije se punačko lice prelivalo preko visokog okovratnika uniforme, marinskoplave sa zlatnom dugmadi. „Izvinite, hoće li ulica još dugo biti zatvorena? Kasnim na posao.“

Pogledao ju je prezrivo ispod ruba kape, kao da mu je i dalje smešna pomisao da neka žena ima posao, bez obzira na to što su žene za vreme rata vredno radile u fabrikama da zamene muškarce koji su mobilisani i poslani preko okeana. „Ne možete ovuda“, odgovorio je prekorno službenim tonom. „Niti ćete uskoro moći.“

„Šta se desilo?“, upitala je, ali policajac se već okrenuo od nje. Grejs je prišla korak bliže i istegla vrat da vidi.

„Neku ženu su udarila kola i poginula je“, rekao je muškarac s vunanim kačketom, pored nje.

Grejs je pogledala u smrskani vetrobran studbejkera i obuzela ju je mučnina. „Šteta“, uspela je konačno da prozbori.

„Nisam video nesreću“, odvratio je čovek. „Ali neko je rekao da je poginula odmah, na licu mesta. Barem nije patila.“

Barem. Tu reč je Grejs prečesto slušala otkad je Tom poginuo. Barem je još mlada. Barem nema dece – kao da je zbog toga lakše podneti. (Deca ne bi bila teret – pomišljala je ponekad – već delić njega koji bi zauvek ostavio.)

„Čovek nikad ne zna gde će se sve završiti“, zamišljeno je rekao čovek s kačketom pored nje. Grejs mu nije odgovorila. I Tomova smrt je bila neočekivana, prevrnuo mu se džip na putu iz vojne baze do železničke stanice u Džordžiji, odakle je trebalo da doputuje u Njujork, da je vidi pre no što ga pošalju u rat. Nazvali su to ratnim gubitkom, mada je zapravo bila nesreća koja se mogla dogoditi bilo gde.

Blesnuo je blic foto-aparata nekog reportera i Grejs je za treptala. Zaklonila je oči rukom i naslepo se povukla kroz gomilu okupljenih, žudeći da dođe do vazduha okružena dimom cigareta i mirisom parfema i znoja.

Udaljivši se od policijske barikade, Grejs se osvrnula i pogledala preko ramena. Četrdeset treća ulica bila je blokirana i u smeru na zapad, pa nije mogla da preseče prečicom. Ako se vrati Medisonom da bi prošla s druge strane stanice, izgubiće još pola sata i zakasniće na posao više nego što već kasni. Ponovo je proklela u sebi prethodnu noć. Da nije bilo Marka, ne bi sad stajala ovde bez drugog izbora osim da preseče kroz Grand central – iako se zarekla da tamo više nikad neće kročiti.

Okrenula se da se suoči s njom. Stanica se ocrtavala pred njom kao masivna senka, pomračujući pločnik. Kroz njena vrata je beskonačno proticala reka putnika na posao. Zamislila je unutrašnjost stanice, veliku dvoranu koju su obasjavali iskošeni zraci svetlosti kroz vitražne prozore, veliki sat kod kojeg se sastaju prijatelji i ljubavnici. Nije samo to mesto ono što ne može podneti da vidi, ne mesto već ljudi. Devojke sa sveže namazanim crvenim ružem, što pritiskaju jezikom zube da se

uvere da ih nisu umazale, i čvrsto stiskaju svoje tašnice. Čista, sveže umivena deca, pomalo nervozna što će videti oca kog se ne sećaju jer je otišao tek što su prohodala. Vojnici u uniformama izgužvanim od puta kako izlaze na peron s uvelim belim radama u rukama. Ponovni susreti kakve ona nikad neće doživeti.

Trebalo bi jednostavno da odustane i ode kući. Čeznula je za dugom kupkom, možda i da odspava. Ali morala je da stigne na posao. Frenki u deset ima zakazan razgovor s jednom francuskom porodicom i potrebna mu je da joj diktira. A posle će doći Rozenbergovi da traže papire za smeštaj. Inače je baš to volela u svome poslu, da se izgubi u problemima drugih ljudi. Ali danas ju je odgovornost teško pritiskala.

Ne, mora da nastavi i nema drugog izbora. Uspravila se i krenula prema Grand centralu.

Prošla je kroz stanična vrata. Sad je prvi put ušla ovamo od onog popodneva kad je stigla, obučena u najlepšu haljinu sa „žabicama“, kose savršeno sređene u „pobedničke rolne“, sa šeširićem na glavi. Tom nije stigao vozom u tri i petnaest iz Filadelfije kao što je očekivala, pa je pretpostavila da je propustio vezu. Kad nije sišao ni sa sledećeg voza, malo se uznemirila. Proverila je tablu sa informacijama u središtu stanice, na kojoj su ljudi ostavljali poruke, za slučaj da je Tom stigao ranije ili da joj je nekako promakao. Nije imala načina da stupi s njim u vezu i proveriti gde je, ostalo joj je samo da čeka. Pojela je hotdog koji joj je razmrljao ruž i bio kiseo u ustima, pročitala naslove novina na kiosku jednom, pa drugi i treći put. Vozovi su dolazili i praznili se, izlivali na peron vojnike koji bi mogli biti Tom ali nisu bili. Kad je, u pola devet, stigao poslednji večernji voz, bila je pomahnitala od brige. Tom je nikada ne bi ostavio da ovako stoji i čeka. Šta se dogodilo? I konačno, ugledala je ridokosog poručnika kog je upamtila s ceremonije Tomovog stupanja u vojsku kako joj prilazi sa izrazom strepnje na licu, i znala je. Još je mogla da oseti kako je nepoznate ruke hvataju kad su je izdala kolena.

Stanica je sad izgledala isto kao i te noći, poslovno, neuznemireno tako velikom ulogom koju je imala u njenim mislima mnogo meseci. *Samo prođi*, kazala je sebi, a široki izlaz na suprotnom kraju stanice dozivao ju je kao svetionik. Nije morala da zastaje da bi se setila.

Nešto ju je neobično povuklo za nogu, kao dečji prstići. Grejs je stala i osvrnula se. Samo joj se rasparala najlonka. Jesu li to uradile Markove ruke? Poderotina je sad svakim korakom postajala sve veća, gotovo kao rupa na listu. Osetila je potrebu da skine čarape.

Potrcala je ka stepenicama što vode u javni toalet na nižem nivou. Dok je prolazila pored jedne klupe, posrnula je i umalo nije pala. Iskrenula je stopalo i članak joj je prostrelio oštar bol. Othramala je do klupe, sela i podigla nogu misleći da joj je opet otpala potpetica koju nije dobro popravila. Ali cipela je bila netaknuta. Ne, ispod klupe je štrčalo nešto zbog čega se spotakla. Braon kofer, nehajno gurnut ispod. Ljutito se osvrnula oko sebe, pitajući se ko je bio toliko neodgovoran da ga tako ostavi, ali u blizini nije bilo nikog, ljudi su prolazili ne obraćajući pažnju. Možda je vlasnik kofera otišao u toalet ili da kupi novine. Gurnula ga je dublje pod klupu da se još neko ne bi o njega sapleo, i pošla dalje.

Pred vratima ženskog toaleta, Grejs je zapazila muškarca u pohabanoj uniformi kako sedi na podu. U deliću sekunde bilo joj je drago što Tom nije poživio da ode u borbu i vrati se uništen onim što je video. Zauvek će joj ostati njegova zlatna slika savršenog i snažnog mladića. Neće se vratiti osakaćen poput mnogih koje je videla, neće se mučiti da zadrži izraz hrabrosti i ne pokaže da je slomljen. Grejs je zavukla ruku u džep da izvadi poslednji sitan novac, trudeći se da ne misli na žuđenu kafu koje će sad morati da se odrekne. Spustila mu je novac na ispućali dlan. Jednostavno nije mogla da okrene glavu.

Nastavila je u toalet, zaključala se u kabinu i skinula najlonke. Potom je prišla ogledalu da zagladi kao mastilo crnu kosu i

ponovo namaže usne ružem, da u njegovom voštanom ukusu ponovo oseti sve što se dogodilo one noći. Pred susednim lavaboom, neka žena, mlađa od nje, zagladila je kaput preko oblog trbuha. Činilo joj se da u poslednje vreme na sve strane vidi trudnice, plodove srećnih ponovnih spajanja s momcima koji su se vratili iz rata. Osetila je ženin pogled na svojoj razbarušenoj pojavi. *Znalački.*

Svesna da će još više zakasniti na posao, Grejs je požurila iz toaleta. Kad je ponovo krenula kroz stanicu, primetila je onaj kofer preko kojeg zamalo nije pala nekoliko trenutaka pre toga. Još je stajao ispod klupe. Usporila je korak i prišla mu, pa se osvrnula tražeći pogledom nekog kome bi mogao pripadati.

Kad nije uočila nikog, Grejs je klekla da ispita kofer. Ni po čemu nije bio poseban, koferčić zaobljenih ivica, nalik onima koje putnici svakodnevno nose kroz stanicu, sa izlizanom drškom od sedefa, lepšom od ostalih delova. Samo što ovaj niko ne nosi, već stoji pod klupom zaboravljen. Da ga nije neko izgubio? U trenutku je oprezno zastala, setivši se jedne priče koju je čula za vreme rata, o prtljagu koji je zapravo bio bomba. Ali to je sad gotovo, nestala je opasnost od invazije ili drugačijeg napada, za koje su nekad mislili da vrebaju iza svakog ugla.

Grejs je razgledala kofer tragajući za nekim znakom ko mu je vlasnik. Sa strane je kredom bilo ispisano prezime. Uzne-mirena, setila se nekih Frenkijevih klijenata, preživelih, koje su Nemci prisiljavali da ispišu svoje ime na koferu i lažno im obećavali da će im stvari biti vraćene. Na ovome je pisala samo jedna reč: *Trig.*

Grejs je razmatrala šta joj je činiti: da kaže nosaču prtljaga ili da se jednostavno udalji. Kasnila je na posao. Možda je unutra neka kartica. Prešla je prstima preko klapni. Odskočile su kao same od sebe. Podigla je poklopac nekoliko centimetara. Pogledala je preko ramena, sa osećanjem da svakoga časa može biti uhvaćena. A onda je zavirila u kofer. Bio je uredno spakovan, sa četkom za kosu srebrne poledine i neotvorenim sapunom

od lavande, marke jardli, gurnutim u jedan ugao; ženska odeća bila je savršeno složena, bez nabora. Pozadi je bio gurnut par cipelica za bebu, ali nije bilo ni traga od dečje odeće.

Najednom ju je obuzelo osećanje da je gledanje u kofer neoprostiv upad u tuđu privatnost (što i jeste bilo). Brzo je povukla ruku i osetila da joj je nešto poseklo kažiprst. „Jaol“, kazala je glasno, ne mogavši da se obuzda. Na prstu se pojavila tanka linija krvi, dugačka dva-tri centimetara, možda i duža. Prinela je prst ustima i sisala da zaustavi krvarenje. A onda je drugom rukom potražila po koferu, da vidi šta ju je to poseklo, žilet ili nož. Pod odećom se nalazio pun koverat. Posekla ju je oštra ivica papira. *Ostavi ga*, kao da joj je govorio neki unutarnji glas. Međutim, nije mogla da se zaustavi i otvorila je koverat.

Unutra se nalazio svežanj fotografija, pažljivo umotan u komad čipke. Izvadila ih je i, dok je to činila, s prsta joj je kapnula krv na čipku i nepovratno je umrljala. Unutra je bilo dvanaestak slika, i na svakom snimku po jedna mlada žena. Suviše su se razlikovale da bi bile u srodstvu. Neke su bile u vojnoj uniformi, neke u besprekorno ispeglanim bluzama ili u blejzerima. Nijedna nije bila starija od dvadeset pet godina.

Držati tako fotografije neznanki učinilo joj se suviše intimno, pogrešno. Htela je da ih vrati i zaboravi šta je videla. Ali oči devojke na gornjoj fotografiji bile su tamne i kao da su je pozivale. Ko je ona?

U tom trenutku, pred stanicom su se oglasile sirene i njoj se učinilo da su zasvirale zbog nje, da je policija došla da je uhapsi jer je otvorila tuđ kofer. Požurila je da ponovo umota slike u čipku i da sve vrati u kofer. Ali čipka se nabrala i nije mogla da ugura svežanj nazad u koverat. Sirene su postajale sve glasnije. Nije bilo vremena. Krišom je ubacila fotografije u tašnu i nogom gurnula kofer nazad pod klupu, da se ne vidi.

Potom je krenula ka izlazu, dok joj je rana na prstu pulsirala. „Trebalo je da znam“, promrmljala je za sebe, „da od ulaska u stanicu neće ispasti ništa dobro.“

Drugo poglavlje

Elenor

London, 1943.

Direktor je bio besan.

Lupio je šakom nalik na šapu po dugačkom stolu za sastanke tako jako da su šoljice zazvečale i čaj se prelio preko ruba čak i onih na drugom kraju stola. Uobičajeno zadirkivanje i žamor jutarnjeg sastanka odmah su prestali. Bio je crven u licu.

„Još dva agenta uhvaćena“, zauriao je, ne trudeći se da spusti glas. U hodniku se zaustavila neka daktilografinja u prolazu, razrogačenim očima pogledala unutra i brže-bolje nastavila dalje. Elenor je hitro ustala da zatvori vrata, kroz oblak dima od cigareta koji se formirao iznad njih.

„Da, gospodine“, zamucio je kapetan Majkls, ataše Kraljevskog vojnog vazduhoplovstva. „Agenti spuštteni u blizini Marseja uhapšeni su samo nekoliko sati po dolasku. Od njih nema ni traga ni glasa, pretpostavljamo da su ubijeni.“

„Koji agenti?“, hteo je da zna direktor. Gregori Vinslou, direktor Specijalnih izvršnih operacija*, nekad je bio pukovnik, odlikovan u Velikom ratu. Iako blizu šezdesete, i dalje je bio impozantna figura, svima u štabu poznat samo kao „Direktor“.

Kapetan Majkls je izgledao kao da ga je to pitanje zbunilo. Za ljude koji rukovode operacijama na daljinu, agenti na terenu su bezimene šahovske figure.

Ali ne i za Elenor, koja je sedela pored njega. „Džejms, Hari. Rodom Kanađanin, diplomirao na koledžu Magdalen u Oksfordu. Piterson, Juan, prethodno u Kraljevskom vazduhoplovstvu.“

Ona je iz glave znala detalje o svim ljudima poslatim na teren.

„To je već drugo hapšenje ovog meseca.“ Direktor je grickao lulu ne trudeći se da je zapali.

„Treće“, ispravila ga je Elenor blago, ne želeći da ga još više razbesni, ali ni da laže. Prošlo je gotovo tri godine otkad je Čerčil odobrio stvaranje službe Specijalnih izvršnih operacija, SIO, i zadužio je naređenjem da „zapale Evropu“ sabotazama i diverzijama. Od tada su poslali blizu tri stotine agenata u Evropu da vrše diverzije u fabrikama municije i na železničkim prugama. Većina je otišla u Francusku kao deo jedinice zvane „Sekcija F“, da oslabe infrastrukturu i naoružaju francuske partizane pre invazije Saveznika preko Kanala, o kojoj se odavno šušalo.

Međutim, iza zidova štaba u Bejker stritu, SIO nije baš blistao od uspeha. MI6 i neke druge, tradicionalne službe bezbednosti prezirale su sabotaze službe SIO, smatrajući ih amaterskim i štetnim po sopstvene, skrivenije operacije. Sem toga, bilo je teško proračunati koliki je uspeh SIO, zbog toga što su posredi bile tajne operacije, ali i zato što će se njihova efikasnost u punoj meri osetiti tek prilikom invazije. A u poslednje vreme krenulo im je naopako, sve više agenata im je bivalo uhapšeno. Da li je problem u obimu operacija, jesu li postali žrtve sopstvenog uspeha? Ili je u pitanju nešto sasvim drugo?

Direktor se okrenuo prema Elenor, novom plenu koji je iznenada privukao pažnju lava. „Šta se dešava, dođavola, Trig? Jesu li loše pripremljeni? Greše?“

Elenor se iznenadila. Ona je došla u SIO kao sekretarica ubrzo pošto je organizacija osnovana. Bila je prava borba zaposliti

* Engl.: SOE, *Special Operations Executive*. (Prim. prev.)

se: ne samo što je žensko već je i Poljakinja – i to Jevrejka. Nije ih bilo mnogo koji su mislili da joj je tu mesto. Često se i sama pitala kako je dospela iz svog malog sela kod Pinska u dvorane moći u Londonu. Ipak, ubedila je Direktora da joj pruži šansu i, zahvaljujući svome znanju i spretnosti, pomno pažnji prema detaljima i enciklopedijskoj memoriji, zadobila je njegovo poverenje. Iako su joj i naziv radnog mesta i plata ostali isti, sad je mnogo više bila savetnica, Direktor je zahtevao da više ne sedi sa ostalim sekretaricama u udaljenoj kancelariji, već za konferencijskim stolom, s njegove desne strane. (Podozrevala je da je to tražio delimično i zato što je bio nagluv na desno uho, što nije priznao nikom drugom. Uvek mu je, posle sastanka, nasamo sažeto prenosila sve što se govorilo, kako bi bio siguran da ništa nije propustio.)

Ovo je, međutim, bio prvi put da je Direktor pita za mišljenje pred drugima. „S dužnim poštovanjem, gospodine, nisu u pitanju ni obuka ni izvršenje.“ Elenor je iznenada postala svesna da su sve oči uprte u nju. Ponosila se time što se ne ističe u službi, što privlači najmanje moguće pažnje. Ali sad je takoreći bila razotkrivena, i muškarci su je gledali s neskrivenom pažnjom.

„Pa šta je onda?“, upitao ju je Direktor, kom je strpljenje bilo na izmaku.

„To što su muškarci.“ Elenor je pažljivo odabrala reči, nije dozvolila da je požuruje, želela je da ga navede da razume a da se ne uvredi. „Većina mladih Francuza je otišla iz gradova i varošica. Mobilisani su u LVF* i bore se za kolaboracionističku vladu u Višiju, ili su po zatvorima jer su to odbili. Našim agentima je sada nemoguće da se uklope.“

„I šta onda? Da ih sve pošaljemo u podzemlje?“

Elenor je odmahнула glavom. Agenti ne mogu da se skrivaju. Treba da imaju interakcije s lokalnim stanovništvom kako

* Fr.: *Légion des volontaires français*. Legija francuskih volontera za borbu protiv boljševizma, ili samo Legija francuskih volontera. (Prim. prev.)

bi došli do informacija. Konobarica u „Lotreku“ čula je kako oficiri razgovaraju pošto su popili malo više vina, seljakova žena je primetila promene kod vozova koji prolaze preko polja, svakodnevna zapažanja običnih građana pribavljala su im prave informacije. Osim toga, agenti treba da stupaju u vezu sa *reseau*, lokalnom mrežom pokreta otpora, kako bi ojačali njihove napore da opstruiraju Nemce. Ne, nijedan agent Sekcije F ne može da deluje skrivajući se u podrumu ili pećini.

„Pa šta onda?“, navaljivao je Direktor.

„Postoji još jedna opcija...“ Zastala je, a on ju je nestrpljivo pogledao. Elenor nije nedostajalo reči, ali spremala se da kaže nešto tako odvažno da se jedva usudila. Duboko je udahнула. „Pošaljite žene.“

„Žene? Ne razumem.“

Došla je na tu ideju nekoliko nedelja pre toga, dok je posmatrala jednu od devojaka u radijskoj sobi kako sigurnom rukom brzo dešifruje poruku pristiglu od terenskog agenta u Francuskoj. Pomislila je kako je protraćen talenat te devojke. Trebalo bi je prebaciti na teren. Ideja je bila toliko strana da je moralo da prođe neko vreme da bi se iskristalisala i u njenoj glavi. Nije nameravala da je sada iznese, možda ni ikada posle, ali izgovorila ju je bez obzira na to, još nedovoljno uobličenu.

„Da.“ Elenor je slušala priče o ženama agentima, nepristojnim operativkama koje su radile za svoj groš na istoku, prenosile poruke i pomagale ratnim vojnim zarobljenicima da pobjegnu. To se dešavalo i u Prvom svetskom ratu, verovatno u većoj meri nego što većina ljudi može i da nasluti. Ali stvoriti formalni, zvanični program za obuku i slanje žena bilo je nešto sasvim drugo.

„Ali, šta bi one *radile*?“, upitao je Direktor.

„Isti posao koji i muškarci“, odgovorila je Elenor, iznenada iznervirana što mora da objašnjava nešto tako očigledno. „Prenosile bi poruke. Slale ih preko radija. Naoružavale pokret otpora, dizale mostove u vazduh.“ Žene su ustale da preuzmu

sve moguće uloge na domaćem frontu, ne samo kao bolničarke ili lokalna straža. Upravljaše su protivavionskim oružjem i vozile avione. Zašto im je tako teško da shvate da bi mogle da rade i ovo?

„Ženski sektor?“, ubacio se Majkls, jedva skrivajući sumnjičavost.

Ne obraćajući pažnju na njega, Elenor se okrenula ka Direktor i pogledala ga pravo u oči. „Razmislite o tome, gospodine“, kazala je, sve poletnija kako joj se zamisao formirala u glavi. „Mladi muškarci su u Francuskoj retki, ali žene su svuda. Uklapaju se na ulici i u radnjama i u kafeima.“

„Želite li vi da idete?“, upitao ju je Direktor. Elenor je razmotrila pitanje. Da – vrištao je jedan deo nje. Da vidi šta se dešava tamo preko. Da oseti uzbuđenje kad stvarno nešto učiniš. Ali ne može, naravno. Ne bi se utopila u sredinu već zbog samog svog identiteta.

„Ja sam korisnija ovde. Što se tiče žena koje već ovde rade...“ Oklevala je, razmišljajući o radio-operaterkama koje neumorno rade za SIO. U izvesnom smislu one su savršene: obučene, stručne, potpuno posvećene cilju. Ali baš zbog tih osobina koje ih čine idealnim, beskorisne su na terenu. Jednostavno, previše su već ukorenjene da bi ih obučili za operativce, a uz to i previše znaju da bi ih slali na teren. „Ni one ne bi odgovarale. Treba regrutovati nove žene.“

„Ali gde da ih nađemo?“, upitao je Direktor, koji se, izgleda, zagrejao za tu ideju.

„Na istim mestima gde nalazimo i muškarce.“ Bilo je tačno da ne regrutuju iz postojećih vojnih trupa. „Iz vazduhoplovstva ili iz Službe bolničarske prve pomoći*, sa univerziteta ili iz trgovačkih škola, ili iz fabrika, ili sa ulice.“ Nisu postojali zvanični standardi za idealnog agenta, niti je bila potrebna neka diploma. Važniji je bio osećaj da li neko može da radi taj

* Engl.: FANY, *First Aid Nursing Yeomanry*. Dobrovoljne bolničarke. (Prim. prev.)

posao. „Isti tip ljudi – pametne, prilagodljive, da tečno govore francuski“, dodala je.

„Moraju proći obuku“, istakao je Majkls, što je zvučalo kao nesavladiva prepreka.

„Baš kao i muškarci“, usprotivila se Elenor. „Niko nije rođen za taj posao.“

„A onda?“, upitao je Direktor.

„Onda ih pošaljemo na teren.“

„Gospodine“, ubacio se Majkls. „Ženevska konvencija izrazito zabranjuje slanje žena u rat.“ Muškarci za stolom zaklimali su glavom, pridružujući se toj tvrdnji.

„Konvencija zabranjuje mnogo štošta“, odgovorila je Elenor kao iz topa. Ona je znala sve tajne SOI, sve načine na koje su ta i ostale službe zaobilazile zakon u očajničkoj potrebi da pobeđe u ratu. „Možemo ih zvanično osnovati kao deo organizacije Služba bolničarske prve pomoći.“

„Rizikovali bismo živote nećijih supruga, kćeri i majki“, istakao je Majkls.

„Ne sviđa mi se to“, rekao je drugi, uniformisani čovek sa suprotnog kraja stola. Elenor se stomak zgrčio od nervoze. Direktora nije krasila baš najjača volja. Ako svi stanu iza Majklsa, mogao bi da se udalji od njene ideje.

„A sviđa vam se da gubite ljude, da vam Nemci svake dve nedelje hvataju po šestoricu?“, odbrusila mu je, ne verujući sopstvenim ušima koliko je drska.

„Pokušaćemo“, rekao je Direktor s neuobičajenom odlučnošću, zatvarajući svaku dalju raspravu. Okrenuo se ka Elenor. „Osnujte kancelariju u Nordžbi hausu i javite mi šta vam treba.“

„Ja?“, upitala je Elenor, iznenađena.

„Vi ste to smislili, Trig. I vi ćete voditi tu prokletu operaciju.“ Setivši se gubitaka o kojima su diskutovali samo nekoliko minuta pre toga, Elenor se trгла na te Direktorove reči.

„Gospodine“, ubacio se Majkls. „Ne bih rekao da je gospođa Trig za to kvalifikovana. Bez uvrede“, dodao je nahevši glavu u njenom pravcu. Muškarci su je sumnjičavo gledali.

„Sve je u redu.“ Elenor je odavno bila očvrslula na nipodaštavanje muškaraca oko sebe.

„Gospodine“, ubacio se vojni oficir s kraja stola. „I ja mislim da je gospođa Trig neodgovarajući izbor. S njenom istorijom...“ Ponovo klimanje glava oko stola i sumnjičavi pogledi praćeni mrmljanjem. Elenor je osećala da je proučavaju, da se pitaju da li je lojalna. *Nijedan od nas*, kao da su govorila njihova lica, *i nemamo poverenja*. I pored svega što je učinila za SIO, i dalje su je smatrali neprijateljem. Tuđinkom, strankinom. Ne zato što se nije trudila. Radila je na tome da se uklopi, da izgubi sve tragove akcenta. I podnela je zahtev za britansko državljanstvo. Njena molba za naturalizaciju jednom je odbijena po osnovama u kojima joj nije mogao pomoći ni Direktor, ma koliko bio moćan. Pre nekoliko meseci podnela je molbu i drugi put, s njegovom pismenom preporukom, u nadi da će to nešto značiti. Do sada još nije dobila odgovor.

Elenor se nakašljala, spremna da se povuče iz razmatranja. Ali Direktor je progovorio prvi. „Elenor, ustanovite svoju kancelariju“, naredio je. „Počnite da regrutujete i obučavate devojkje što je pre moguće.“ Podigao je ruku u znak da je svaka dalja diskusija završena.

„Da, gospodine.“ Elenor je sedela podignute glave, ne želeći da odvrti pogled od očiju koje su bile uprte u nju.

Posle sastanka, Elenor je sačekala da ostali odu pa tek onda prišla Direktor. „Gospodine, teško da...“

„Koješta, Trig. Svi znamo da ste vi pravi čovek za taj posao, da izvinite na izrazu. Čak i momci iz vojske, mada možda ne bi priznali niti sasvim shvataju zašto.“

„Ali, gospodine, čak i ako je to tačno, ja sam autsajderka, nemam ni moći ni uticaja.“

„Autsajderka ste i upravo to je jedan od razloga zbog kojih savršeno odgovarate za to mesto.“ Spustio je glas. „Umoran sam od toga da se u sve meša politika. Vi nećete dozvoliti da vam na rasuđivanje utiču lični odnosi ni neke druge brige.“

Klimnula je glavom, znajući da je to tačno. Ona nema muža ni dece, ništa što bi joj odvlačilo pažnju. Misiya je jedino što je važno – i oduvek je i bila.

„Jeste li sigurni da ne mogu ja da idem?“, upitala je, već znajući odgovor. Premda joj je laskalo što želi da ona vodi žensku operaciju, to i dalje nije bilo ni blizu tako poželjno kao to da je sa ostalim agentkinjama pošalje na teren.

„Bez dokumenata to ne bi bilo moguće.“ Bio je, naravno, u pravu. U Londonu je mogla da krije svoju prošlost. Ali da dobije papire i pošalje je preko, naročito sada kad joj rešavaju zahtev za dobijanje državljanstva, bilo je nešto sasvim drugo. „U svakom slučaju, ovo je mnogo važnije. Sad ste rukovodilac odeljenja. Potrebni ste nam da regrutujete devojkje. Da ih obučite. To mora biti neko u koga imaju poverenja.“

„Ja?“ Elenor je znala da je druge žene što rade u SIO vide kao hladnu i udaljenu, svakako ne kao nekog kog bi pozvale na ručak ili na čaj, a kamoli kao nekog kome bi se poveravale.

„Elenor“, nastavio je Direktor, glasom tihim i strogim, prodorno je gledajući. „A ko se od nas našao tamo gde smo na početku rata mislili da ćemo biti?“

To je, pomislila je, tačnije nego što Direktor može i da zamisli. Razmišljala je o tome što traži od nje. O šansi da preuzme komandu, da pokuša da ispravi sve greške koje je bila primorana da gleda sa strane svih ovih meseci, nemoćna da bilo šta preduzme. Iako za korak dalje od toga da bude poslata na teren, imaće priliku da učini mnogo više.

„Potrebni ste nam da procenite gde će se te devojkje uklopiti i da ih tamo pošaljete“, nastavio je Direktor, kao da je sve već sređeno i kao da je ona već pristala. U Elenor su se sukobila oprečna osećanja. Izgledi da preuzme tako nešto bili su joj privlačni. Istovremeno, uviđala je ogromne razmere tog zadatka kao da je pred njom na stolu raširen špil karata. Muškarci se već suočavaju s toliko toga i, mada je znala da žene jesu odgovor, biće herkulovski napor da ih za to pripremi. To je previše, da se toliko umeša – i izloži – i teško da to može sebi da priušti.

Onda je pogledala u fotografije palih agenata na zidu SIO, mladića koji su dali sve u ratu. Zamislila je nemačku tajnu službu bezbednosti *Sicherheitsdienst* u njihovom štabu u Francuskoj, na Aveniji Foš u Parizu. Na čelu SD je zloglasni šturmbanfirer Hans Kriger, bivši komandant koncentracionog logora, za kog je Elenor iz izveštaja znala da je prepreden koliko i svirep. O njemu su izveštavali da koristi decu meštana kako bi izvukao priznanja, da zatvorenike žive kači na kuke za meso ne bi li izvukao informacije pre nego što ih ostavi da na njima izdahnu. I sad, dok Direktor i ona razgovaraju, Kriger bez sumnje planira da pohvata još agenata.

Elenor je znala da nema drugog izbora nego da prihvati zadatak. „Dobro. Moram da imam potpunu kontrolu“, dodala je. Uvek je važno najpre odrediti uslove.

„Imaćete je.“

„I da odgovaram samo vama.“ Specijalni sektori su, u drugim okolnostima, podnosili izveštaje preko Direktorovih zamjenika. Elenor je krajičkom oka videla Majksa, koji se zadržao u hodniku. Ni on ni drugi muškarci neće biti zadovoljni što Direktor nju sluša još više nego do sada. „Samo vama“, ponovila je da istakne i sačekala da njene reči deluju.

„Bez petljanja birokratije“, obećao je Direktor. „Izveštavate samo mene.“ Tad mu je u glasu čula očajanje, čula je koliko mu je potrebna da obezbedi da to uspe.

Treće poglavlje

Mari

London, 1943.

Toalet je poslednje mesto na kojem bi Mari očekivala da je regrutuju za tajnog agenta (ako bi ikad tako nešto uopšte i očekivala).

Sat ranije, Mari je sedela za stolom pored prozora *Taun hausa*, tihog kafea u Jork stritu, gde je često dolazila da uživa u nekoliko minuta mira posle dana provedenog u beskrajnom kucanju u mračnom aneksu Ministarstva rata, gde se zaposlila kao daktilografkinja. Razmišljala je o predstojećem vikendu, za samo dva dana, i nasmešila se zamišljajući petogodišnju Tes sa krivim zubima, koji su se do sada verovatno malo uvukli. U tome je problem što viđa kćer samo vikendom – Mari se činilo da propušta godine za samo nekoliko dana u međuvremenu. Želela je da bude napolju, na selu s Tes, da se igraju pored potoka i traže kamenje. Ali neko mora da ostane ovde i zaradi koju funtu kako bi zadržala svoju staru gradsku kućicu u Mejda Vejlu i sprečila da je kreditori zaplene ili da propadne od zapuštenosti i oronulosti, ako je bombe prethodno ne srede.

Začula se neka tutnjava u daljini, od koje se zatreslo posude na stolu. Mari se prenula i nagoni posegnula da uzme gas-masku, koju nije nosio više niko otkad se završio Blic. Podigla je pogled ka prozorskom oknu kafea. Napolju, na ulici zalivenoj